

Diskusia – Overovanie informácií v spravodajskom texte

Diskusia o tejto téme sa primárne venovala tomu ako a načo overovať informácie z internetu. Všetci zúčastnení sa zhodli, že overovať informácie je potrebné, ale často to nerobíme pod ťarchou množstva informácií a nedostatku času. Potom sme sa všetci spoločne venovali otázke, či je možné rýchlo a presne rozlíšiť, či informácia (článok) z internetu je pravdivá alebo nie. Z diskusie vzniklo niekoľko zaujímavých postrehov, ktoré by mali pomôcť v posudzovaní pravdivosti informácií. Žiaci prinášali otázky, na ktoré by si mal užívateľ odpovedať, keď sa rozhoduje o pravdivosti informácií.

1. Zdroj informácií

- Poznám stránky, z ktorých čerpám alebo som o nich počul?
- Sú v textoch gramatické chyby?
- Má stránka zlý vizuál? Vyrušuje ma nedokonalá grafika?

2. City a pocity

- Vyvolávajú vo mne získané informácie pocity strachu a možno až nenávisti?
- Pôsobia získané informácie nejako na moje city?
- Potvrdili získané informácie moje skryté obavy? Alebo vyvolali vo mne doteraz nepoznané obavy?

3. Vedeckosť informácie

- Spomína sa v texte autor informácie? Kedy a kde vznikla?
- Je informácia súčasťou nejakej publikácie?
- Objavili sa v textoch s novou informáciou aj iné zdroje, ktoré potvrdzujú získanú informáciu?
- Ak je autor informácie alebo jej sprostredkovateľ známy, je to nejaká autorita v danej problematike?
- Existuje nejaký logický dôvod pre uvedenie nejakej informácie? Má niečo predať alebo nabúrať poznané?

4. Téma

Aké témy najčastejšie riešia informácie, o ktorých pravdivosti pochybujete alebo by ste mali? Podľa žiakov je to hlavne politika – slovenská ako aj celosvetová a potom asi COVID – prípadne zdravie ako také. Najčastejšie oblasti v týchto témach sú podľa žiakov:

- Zázračné lieky a uzdravenia.
- Zázračné diéty.
- Vojna a smrť.

5. Kontrola

Ak natrafím na podozrivý text alebo informáciu a nájdem autora, mal by som ešte overiť jeho minulosť?

- Už niečo uverejnil – blogy, komentáre....?
- Ako o autorovi píše iní?
- Pôsobí v nejakých združeniach, ktorých činnosť bola v minulosti kontroverzná?

6. Fotografia

Najviac ľudia dokážu uveriť videnému – čiže fotografii alebo videu. Nástroje Google umožňujú skúmať zhody fotografií a preto je potrebné pri vážnych informáciách skúmať aj tento aspekt ponúkanej informácie.

Následne si žiaci vyskúšali porovnať fotografiu z podozrivého profilu na FB s fotografiami dostupnými v online priestore, pričom v jednom prípade našli zhodu fotografie z FB profilu s fotografiou z online priestoru.

Nakoniec si žiaci vyskúšali overovanie pravdivosti predloženého textu podľa jednotlivých atribútov. Každý žiak mal po prečítaní textu povedať na koľko percent je podľa nich informácia pravdivá. Priemerne to bolo hodnota iba 40 % avšak vznikla diskusia o prírodných liečivách a o tom, že to je možné. Následne podrobili informácie v texte kritickému pohľadu a po aplikácii všetkých vyššie spomenutých atribútov hodnotili pravdivosť informácií už len na úrovni 17 %. V závere boli oboznámení s tým, že informácie z textu sú úplne nepravdivé a že spomínaný prípravok je nebezpečný a má nejasný pôvod. Okrem toho recenzie a podporné články pre tento prípravok sú falošné a rovnako klamlivé ako celý článok.

Ukážka použitého textu o tabletkách na chudnutie –jedna z hlavných tém pre šírenie nepravdivých informácií (text sa zobrazí po zadaní Activestín do vyhľadávača Google). Základné informácie sú dostupné aj vo videách:

- <https://www.youtube.com/watch?v=i1M7e-oTbJc>
- https://mall4buy.com/activestin-sk-centrum-1-search/centrum?utm_source=google_search_av_sk_1&gclid=Cj0KCQjw8e-gBhD0ARIsAJiDsaX7WuH1pCmOWAmRapx4MnzqUJ-2XEtzCzVwYHIUtBdqN92ZzvRnsaAgmdEALw_wcB&hit=1